

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА
CRIMINAL PROCEDURE AND CRIMINALISTICS; FORENSIC EXAMINATION

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2026-41-28>

УДК 343.13:343.132:355.271

РОМАНОВ В. О.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальних поліцейських дисциплін та
базової загальної підготовки

E-mail: romanovv.o.13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8569-5723>

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Суми, 40007, вул. Миру 24

**НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 615 КПК УКРАЇНИ**

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* Статтю присвячено дослідженню особливостей проведення негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану з акцентом на застосуванні статті 615 Кримінального процесуального кодексу України. Актуальність теми зумовлена тим, що внаслідок повномасштабної збройної агресії проти України кримінальне провадження здійснюється в умовах обмеженого доступу до державних реєстрів, зміненої територіальної підсудності, порушення сталого функціонування судової системи, підвищених ризиків втрати матеріалів досудового розслідування та потреби оперативного документування злочинів проти основ національної безпеки, воєнних злочинів, колабораційної діяльності, дезертирства та інших кримінальних правопорушень. Метою статті є комплексне дослідження особливостей проведення негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану з акцентом на застосуванні статті 615 КПК України, а методологічну основу становлять формально-юридичний, системно-структурний, логіко-нормативний та порівняльно-правовий методи.

Короткий зміст основних результатів дослідження. Обґрунтовано, що правове регулювання негласних слідчих (розшукових) дій у цей період не може розглядатися лише через загальні положення глави 21 КПК України, оскільки визначальне значення має спеціальний процесуальний режим, передбачений статтею 615 КПК України. Саме ця норма встановлює межі допустимого відступу від стандартної процесуальної форми за наявності об'єктивної неможливості її дотримання. Проаналізовано вплив статті 615 КПК України на порядок санкціонування процесуальних дій, здійснення судового контролю, процесуальну фіксацію результатів, участь захисника, допустимість доказів, електронне збереження матеріалів та можливість їх відновлення відповідно до статті 615-1 КПК України. Окрему увагу приділено значенню рішення Конституційного Суду України від 18 липня 2024 року № 8-р(П)/2024 для визначення меж процесуального спрощення в умовах воєнного стану.

Висновок. Зроблено висновок, що ефективне застосування негласних слідчих (розшукових) дій у воєнний період можливе лише за умови поєднання оперативності кримінального переслідування з дотриманням фундаментальних прав людини, насамперед права на судовий контроль, права на свободу та особисту недоторканність і права на повагу до приватного життя.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *воєнний стан; негласні слідчі (розшукові) дії; стаття 615 КПК України; допустимість доказів; судовий контроль; права людини.*

Як цитувати: Романов В. О. Негласні слідчі (розшукові) дії в умовах воєнного стану: особливості застосування статті 615 КПК України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Право»*. 2026. Вип. 41. С. 306-312. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2026-41-28>

In cites: V. O. Romanov. (2026). Covert investigative (search) actions under martial law: peculiarities of applying article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law"*, (41), P. 306-312. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2026-41-28> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія проти України спричинила суттєві зміни кримінального процесу. За умов воєнного стану органи досудового розслідування та прокуратури змушені діяти в ситуації, коли окремі елементи звичайної процесуальної моделі не можуть бути реалізовані в повному обсязі: ускладнюється доступ до Єдиного реєстру досудових розслідувань, окремі суди не можуть здійснювати правосуддя, змінюється територіальна підсудність, виникають ризики

втрати матеріалів провадження, а строки виконання процесуальних дій порушуються з причин, що не залежать від сторони обвинувачення [1; 2; 16; 18]. За таких обставин держава обрала шлях спеціального нормативного регулювання, закріпивши в розділі IX-1 КПК України особливий режим досудового розслідування та судового розгляду в умовах воєнного стану [1; 16; 18].

Особливе місце в цій системі займають негласні слідчі (розшукові) дії.

Їх значення в сучасних умовах обумовлене тим, що саме вони нерідко забезпечують отримання доказової інформації у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти основ національної безпеки, колабораційної діяльності, посягань на територіальну цілісність і недоторканність України, воєнних злочинів, злочинів у сфері військової служби, а також інших діянь, які в умовах війни мають підвищений рівень суспільної небезпечності [7; 9]. Водночас НСРД належать до найбільш чутливих процесуальних засобів, оскільки пов'язані з негласним втручанням у приватне життя людини, таємницею листування, телефонних розмов, електронних комунікацій і свободу пересування [1; 4; 5; 14; 15; 17].

У звичайному правовому режимі таке обмеження прав виправдовується лише за умови чіткого нормативного регулювання, попереднього судового контролю, суворого додержання підстав і порядку проведення відповідних дій, а також подальшої перевірки допустимості отриманих доказів. Однак у період воєнного стану виникає питання: якою мірою спеціальний режим, передбачений статтею 615 КПК України, може впливати на проведення НСРД і чи не призводить таке спрощення до надмірного звуження гарантій прав людини [1; 11; 18]. Саме тут проходить одна з найбільш дискусійних меж сучасного кримінального процесу України.

Стан наукового дослідження теми. Проблематика проведення НСРД в умовах війни вже привертала увагу науковців. У працях С. Р. Тагієва, М. С. Пузирьова, С. В. Івашка аналізувалися окремі теоретичні та практичні аспекти негласних слідчих (розшукових) дій у воєнний період [7]. А. С. Гуменюк зосередилася на проблемах допустимості доказів, отриманих у результаті НСРД в особливих правових ситуаціях [6]. Т. О. Лоскутов досліджував правове регулювання фіксування кримінального провадження в умовах воєнного стану [8]. Д. Санакоєв і О. Скрябін розглядали загальні особливості здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану [9]. І. В. Черниченко та А. А. Мацола приділяли увагу особливостям проведення слідчих (розшукових) дій у таких умовах [10]. Разом із тим у наявних дослідженнях акцент частіше робиться або на загальному режимі статті 615 КПК України, або на характеристиці НСРД як інституту доказування. Питання ж про те, як саме стаття 615 КПК України впливає на проведення НСРД, межі прокурорського заміщення судового контролю, порядок фіксації результатів і подальшу оцінку допустимості доказів, потре-

бує окремого комплексного аналізу [6–11; 18; 19].

Мета дослідження. Метою цієї статті є комплексне дослідження особливостей проведення негласних слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану з акцентом на застосуванні статті 615 КПК України, а також визначення впливу цієї норми на межі судового контролю, процесуальні гарантії прав людини та допустимість доказів.

Для досягнення поставленої мети використано формально-юридичний, системно-структурний, логіко-нормативний та порівняльно-правовий методи. Формально-юридичний метод застосовано для аналізу положень Кримінального процесуального кодексу України, насамперед глави 21, статей 246, 248, 252, 615 і 615-1 КПК України [1]. Системно-структурний метод дав змогу дослідити взаємозв'язок між загальним порядком проведення НСРД і спеціальним режимом кримінального провадження в умовах воєнного стану [1; 16; 18]. Логіко-нормативний метод використано для виявлення колізій та практичних проблем, які виникають при поєднанні оперативності розслідування та збереження процесуальних гарантій [11; 18; 19]. Порівняльно-правовий метод застосовано під час зіставлення національного законодавства з підходами Європейського суду з прав людини щодо негласного спостереження, насамперед у справах *Klass and Others v. Germany* та *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom*, у яких Суд наголосив на необхідності чіткої законодавчої основи, ефективного незалежного контролю та достатніх гарантій проти зловживань при негласному втручанні держави у приватне життя особи [4; 5].

Основні результати дослідження. Негласні слідчі (розшукові) дії є складним багатокomпонентним інститутом кримінального процесу. Відповідно до КПК України вони застосовуються у випадках, коли відомості про злочин або особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб, а проведення більшості таких дій потребує попереднього дозволу слідчого судді [1; 17]. Саме ця модель забезпечує баланс між публічним інтересом у розкритті злочинів і приватним інтересом особи у збереженні недоторканності приватного життя, таємниці комунікації та інших конституційно захищених благ [1; 14; 15].

У мирний час такий баланс реалізується через три основні групи гарантій. По-перше, це матеріальні підстави проведення НСРД, які обмежують їх застосування лише випадками реальної необхідності. По-друге, це поперед-

ній судовий контроль, що передбачає перевірку обґрунтованості втручання незалежним органом. По-третє, це належна процесуальна фіксація та подальша оцінка допустимості результатів НСРД у судовому провадженні [1; 14; 15; 17]. Однак воєнний стан істотно змінює контекст реалізації цих гарантій, бо створює ситуації, коли фізичний доступ до суду, реєстрів або окремих документів є об'єктивно ускладненим або взагалі відсутнім [1; 2; 16; 18].

У цьому зв'язку стаття 615 КПК України набула центрального значення. Її чинна редакція передбачає спеціальний режим кримінального провадження у випадках, коли через дію воєнного стану відсутній доступ до ЄРДР, немає об'єктивної можливості виконання окремих повноважень слідчим суддею, відсутня можливість дотримання строків окремих процесуальних дій, відсутній доступ до Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи або виникають інші обставини, прямо зазначені в законі [1; 16; 18]. Основним положенням щодо НСРД є пункт 2 частини 1 статті 615 КПК України, відповідно до якого у разі відсутності об'єктивної можливості виконання слідчим суддею низки повноважень такі повноваження може виконувати керівник відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або слідчого, погодженим із прокурором [1; 16; 18].

Саме ця конструкція і становить ядро наукової та практичної дискусії. З одного боку, вона має очевидну функціональну мету: не допустити зупинки кримінального провадження в умовах, коли судовий контроль фактично неможливий. З іншого боку, вона створює ризик, що прокурорське заміщення незалежного контролю перетвориться з винятку на звичайну процесуальну практику. Для НСРД це має особливо чутливий характер, адже втручання у приватне життя здійснюється негласно, а сама особа тривалий час не знає про факт такого втручання. Тому будь-яке послаблення незалежного попереднього контролю має бути максимально вузьким, чітко мотивованим і підлягати подальшій ефективній перевірці [4; 5; 11; 14; 18].

Тлумачення формули «відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень» є принциповим. Сам факт дії воєнного стану на території України не означає автоматичної наявності такої неможливості. Інакше спеціальний виняток фактично перетворився б на універсальне правило, що суперечило б самій логіці статті 615 КПК України. Об'єктивна неможливість має бути

реальною, конкретною та підтвердженою фактичними обставинами: евакуацією суду, відсутністю суддів, неможливістю доступу до будівлі суду, відсутністю технічного зв'язку чи іншими перешкодами, які не можуть бути усунуті в розумний строк [1; 9; 11; 18]. Отже, під час оцінки законності НСРД, проведених із використанням спеціального режиму, суд має перевіряти не лише існування постанови прокурора, а й наявність належного обґрунтування самої неможливості звернення до слідчого судді [1; 11; 14; 18].

Потребує уваги і питання процесуальної фіксації. Частина 1 статті 615 КПК України передбачає, що за відсутності можливості складання процесуальних документів про хід і результати проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій фіксація може здійснюватися доступними технічними засобами з подальшим складенням відповідного протоколу не пізніше сімдесяти двох годин після завершення таких дій [1; 8; 16]. Хоча ця норма не адресована виключно НСРД, її практичне значення для них є надзвичайно високим. Більшість результатів НСРД і так існують у формі цифрових носіїв, аудіозаписів, відеофайлів, технічних логів, витягів із телекомунікаційних систем чи електронних інформаційних систем. У воєнних умовах належність, цілісність, послідовність зберігання та ідентифікованість цих матеріалів стають не другорядною технічною особливістю, а ключовим елементом майбутньої перевірки допустимості доказів [8; 13; 17].

Наукові публікації останніх років слушно підкреслюють, що в особливих правових ситуаціях проблема допустимості доказів не зникає, а навпаки, загострюється. А. С. Гуменюк обґрунтовано зазначає, що навіть в умовах дії особливих режимів недотримання процесуальної форми може призвести до визнання доказів недопустимими [6]. У контексті НСРД це означає, що слідчий, прокурор і суд мають оцінювати не лише зміст отриманих матеріалів, а й усю процедуру: чи були передбачені законом підстави для проведення негласної дії; чи існувала реальна потреба в застосуванні саме спеціального режиму; чи було рішення належно мотивоване; чи збережено цифрову цілісність носія; чи була забезпечена можливість подальшого захисту прав сторони захисту [6; 13; 14].

Особливу роль у сучасному розумінні меж процесуального спрощення відіграло рішення Конституційного Суду України від 18 липня 2024 року № 8-р(П)/2024, яким частину шосту статті 615 КПК України визнано такою,

що не відповідає Конституції України. Предметом розгляду було автоматичне продовження дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у випадку неможливості судового розгляду питання про його продовження. Конституційний Суд України наголосив на конституційному значенні реального судового контролю за втручанням держави у право на свободу та особисту недоторканність [3; 19]. Хоча формально це рішення стосується саме запобіжного заходу, його правова логіка має ширше методологічне значення і для НСРД. Якщо навіть у воєнний час держава не може автоматично усунути судовий контроль у справах, де йдеться про настільки інтенсивне втручання, то тим більше це має враховуватися у сфері негласного втручання в приватне життя, де ризик свавілля традиційно вищий [3; 4; 5; 19].

Позиція ЄСПЛ також підтверджує потребу в жорстких гарантіях. У справі *Klass and Others v. Germany* Суд визнав, що негласне спостереження може бути виправдане інтересами національної безпеки, однак лише за умови наявності достатніх і ефективних гарантій проти зловживань [4]. У справі *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom* Велика палата ЄСПЛ ще раз підкреслила, що системи негласного перехоплення інформації повинні бути чітко врегульовані законом, передбачати незалежний контроль і мати достатні механізми перевірки необхідності та пропорційності втручання [5]. Ці підходи є орієнтиром і для тлумачення статті 615 КПК України: воєнна необхідність не скасовує прав людини, а лише допускає вузькі, чітко регламентовані й тимчасові винятки [4; 5; 11].

У межах теми НСРД слід окремо звернути увагу на частину 12 статті 615 КПК України, яка передбачає можливість забезпечення участі захисника у проведенні окремої процесуальної дії із застосуванням технічних засобів відео- або аудіозв'язку, а також встановлює правила участі перекладача [1; 16]. На перший погляд, ця норма стосується не власне проведення НСРД, а ширшого кола процесуальних дій. Однак фактично вона має значення і для подальшої легалізації та оцінки результатів НСРД, коли постає питання про право підозрюваного на захист, про своєчасне ознайомлення з матеріалами та можливість ефективно спростовувати або ставити під сумнів достовірність здобутої інформації. В умовах воєнного стану дистанційні форми участі захисника можуть бути виправданими, але лише за умови, що вони не перетворюються на формальність і забезпечують реальну, а не декларатив-

ну можливість реалізації права на захист [1; 10; 11].

Не менш важливим є електронне збереження матеріалів кримінального провадження. Частина 14 статті 615 КПК України прямо встановлює, що копії матеріалів кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснюється в умовах воєнного стану, в обов'язковому порядку зберігаються в електронній формі у дізнавача, слідчого чи прокурора [1; 16]. Для НСРД ця вимога має особливу практичну цінність, бо результати таких дій зазвичай уже існують у цифровому форматі. Електронне дублювання матеріалів зменшує ризик їх втрати внаслідок руйнування приміщень, евакуації, бойових дій або переміщення органів досудового розслідування. Таким чином, цифрове збереження є не просто технічною зручністю, а процесуальною гарантією стабільності доказової бази [1; 8; 10; 13].

Логічним продовженням цієї гарантії є стаття 615-1 КПК України, яка регулює відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в умовах воєнного стану [1; 16]. Вона допускає відновлення провадження на підставі витягу з ЄРДР або постанови про початок досудового розслідування, а також на підставі фотозйомки, звукозапису, відеозапису, інших носіїв інформації та копій документів, засвідчених кваліфікованим електронним підписом. Для матеріалів НСРД це має системне значення, адже саме вони часто є технічно складними, об'ємними та вразливими до втрати при переміщенні. Наявність спеціального механізму відновлення матеріалів підвищує стійкість кримінального провадження, проте водночас знову ставить у центр питання про належне початкове документування: відновити можливо лише те, що було своєчасно і коректно зафіксовано [1; 8; 13; 18].

Отже, аналіз статті 615 КПК України у взаємозв'язку з нормами про НСРД дає підстави для кількох принципових висновків. По-перше, ця стаття не замінює главу 21 КПК України, а лише забезпечує функціонування кримінального процесу в екстремальних умовах. По-друге, застосування її положень у сфері НСРД має бути винятковим і завжди обґрунтовуватися конкретними фактичними перешкодами для використання звичайної процедури. По-третє, прокурорське заміщення судового контролю не може тлумачитися розширено. По-четверте, допустимість доказів, здобутих у результаті НСРД, безпосередньо залежить від якості процесуальної фіксації, цифрового збереження та можливості подальшої незалежної перевірки. По-п'яте, практика Конституційно-

го Суду України та ЄСПЛ підтверджує, що навіть в умовах війни пріоритетом залишається не формальне збереження процедури, а реальне забезпечення прав людини при використанні негласних засобів кримінального переслідування [1; 3–5; 11; 18; 19].

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що в умовах воєнного стану негласні слідчі (розшукові) дії залишаються одним із найважливіших інструментів кримінального процесуального доказування, однак їх застосування відбувається в межах особливого режиму, який істотно впливає на порядок санкціонування, фіксації та оцінки отриманих результатів. Центральне місце в цьому режимі займає стаття 615 КПК України, що покликана забезпечити безперервність кримінального провадження в ситуаціях, коли реалізація звичайної процедури є об'єктивно неможливою. Основні результати дослідження.

По-перше, спеціальний режим воєнного стану не скасовує загальних вимог до законності проведення НСРД, а лише допускає відступ від окремих процедурних елементів за виняткових обставин. Тому сама наявність воєнного стану не може розглядатися як універсальна підстава для спрощення процесуальної форми.

По-друге, прокурорське заміщення повноважень слідчого судді має тлумачитися вузько. Його застосування потребує належного мотивування й доказів того, що звернення до суду було не ускладненим, а саме об'єктивно неможливим. У протилежному разі виникає

реальний ризик визнання результатів НСРД недопустимими доказами.

По-третє, в умовах війни особливого значення набуває процесуальна фіксація та цифрове збереження матеріалів. Саме якість технічної фіксації, цілісність носіїв і дотримання правил електронного зберігання значною мірою визначають подальшу доказову придатність матеріалів НСРД.

По-четверте, рішення Конституційного Суду України від 18 липня 2024 року № 8-р(П)/2024 підтвердило, що навіть у період воєнного стану межі процесуального спрощення не є безмежними, а судовий контроль залишається конституційною гарантією, без якої інтенсивне втручання держави у сферу основоположних прав людини не може вважатися належно врегульованим.

По-п'яте, подальше вдосконалення кримінального процесуального законодавства у сфері НСРД має бути спрямоване не на розширення винятків, а на чіткішу деталізацію критеріїв об'єктивної неможливості, уніфікацію вимог до мотивування рішень прокурора, удосконалення правил технічної фіксації та зміцнення гарантій права на захист.

Подальші дослідження цієї проблематики залишаються актуальними у зв'язку з тривалою дією воєнного стану, розвитком судової практики, цифровізацією кримінального провадження та необхідністю узгодження національного законодавства з конституційними стандартами й практикою Європейського суду з прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> (дата звернення: 10.03.2026).
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Рішення Конституційного Суду України від 18.07.2024 № 8-р(П)/2024 у справі за конституційними скаргами Оніщенка Руслана Ілліча, Гаврилюка Дмитра Михайловича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини шостої статті 615 Кримінального процесуального кодексу України (справа про гарантії судового контролю за дотриманням прав осіб, яких утримують під вартою). URL: <https://ccu.gov.ua/docs/6904> (дата звернення: 10.03.2026).
4. Klass and Others v. Germany, no. 5029/71, judgment of 6 September 1978 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int> (дата звернення: 10.03.2026).
5. Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom [GC], nos. 58170/13, 62322/14 and 24960/15, judgment of 25 May 2021 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int> (дата звернення: 10.03.2026).
6. Гуменюк А. С. Негласні слідчі (розшукові) дії в умовах особливих правових ситуацій: проблеми допустимості доказів. Право та державне управління. 2024. № 2. С. 487–495. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.66>.
7. Тагієв С. Р., Пузирьов М. С., Івашко С. В. Негласні слідчі (розшукові) дії в умовах війни: окремі теоретичні та практичні аспекти. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 1. С. 454–459. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.79>.
8. Лоскутов Т. О. Правове регулювання фіксування кримінального провадження в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 1. С. 340–345. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.61>.
9. Санакоєв Д., Скрябін О. Особливості здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2022. № 3. С. 39–45. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-3-39-45>.
10. Черниченко І. В., Мацола А. А. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 2. С. 358–363. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.62>.

11. Подоляка А. М., Курбатова І. С., Заросило В. О. Реалізація принципу змагальності в умовах воєнного стану: аналіз статті 615 КПК України крізь призму практики ЄСПЛ. Правова позиція. 2024. № 4. С. 186–193. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2024-4.36>.

12. Літвінова І. Ф., Малихіна А. А. Особливості проведення деяких слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану. Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2023. № 3(68). С. 223–229. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.68.17996>.

13. Хоменко І. В. Оцінка вихідних даних під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій в умовах особливого режиму досудового розслідування. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки. 2022. № 12. С. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.36477/2616-7611-2022-12-08>.

14. Хоменко І. В. Контроль та нагляд за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. Юридична наука. 2020. № 2(104). Т. 2. С. 109–116. DOI: <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-104-2.18>.

15. Яровий А. Р. Правове регулювання проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 1. С. 257–261. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/62>.

16. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану : Закон України від 14.04.2022 № 2201-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2201-20> (дата звернення: 10.03.2026).

17. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0114900-12> (дата звернення: 10.03.2026).

18. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фомина Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. 4-те вид. (станом на 30 грудня 2022 р.). Дніпро – Львів – Одеса – Харків, 2023. 82 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/entities/publication/a6e5de5c-2a32-4f88-bfb5-47b030fa5e33> (дата звернення: 10.03.2026).

19. Костюченко О. Ю. Роздуми щодо конституційності положень частини 6 статті 615 КПК України стосовно автоматичного продовження строку тримання під вартою в умовах дії воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2023. Т. 2. № 79. С. 243–249. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.37>.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2026
Стаття рекомендована до друку 23.05.2026

Переглянуто 15.04.2026
Опубліковано 30.05.2026

V.O. ROMANOV

PhD in Law, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Special Police

Disciplines and Basic Military Training

E-mail: romanov.v.o.13@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8569-5723>

Sumy Branch of Kharkiv National University of Internal Affairs

Sumy, 40007, st. Miry 24

COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS UNDER MARTIAL LAW: PECULIARITIES OF APPLYING ARTICLE 615 OF THE CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE

ANNOTATION. *Introduction.* The article is devoted to the study of the peculiarities of covert investigative (search) actions under martial law with a focus on the application of Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. The relevance of the topic is determined by the fact that, as a result of the full-scale armed aggression against Ukraine, criminal proceedings are carried out under conditions of limited access to state registers, changed territorial jurisdiction, disrupted functioning of courts, increased risks of losing criminal case materials, and the need for prompt documentation of crimes against national security, war crimes, collaboration activities, desertion and other criminal offences. The purpose of the article is to comprehensively study the peculiarities of covert investigative (search) actions under martial law with an emphasis on the application of Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, while the methodological basis includes formal-legal, systemic-structural, logical-normative and comparative-legal methods.

Summary of the main research results. It is substantiated that the legal regulation of covert investigative actions during this period cannot be analysed only through the general provisions of Chapter 21 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, since the decisive role belongs to the special procedural regime established by Article 615 of the Code. This provision determines the limits of permissible deviation from the standard procedural form in cases of objective impossibility to follow it. The article analyses the influence of Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine on authorisation of procedural actions, judicial control, procedural recording of results, participation of defence counsel, admissibility of evidence, electronic storage of materials and the possibility of restoring them in accordance with Article 615-1 of the Code. Special attention is paid to the significance of the Constitutional Court of Ukraine Decision of 18 July 2024 No. 8-r(II)/2024 in defining the limits of procedural simplification under martial law.

Conclusions. It is concluded that the effective use of covert investigative (search) actions in wartime is possible only if operational efficiency of criminal prosecution is combined with the observance of fundamental human rights, primarily the right to judicial control, the right to liberty and security, and the right to respect for private life.

KEY WORDS: *martial law; covert investigative (search) actions; Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine; admissibility of evidence; judicial control; human rights.*

REFERENCES

1. Criminal Procedure Code of Ukraine. (2012). Law of Ukraine of April 13, 2012 No. 4651-VI. (in Ukrainian)
2. On the Legal Regime of Martial Law. (2015). Law of Ukraine of May 12, 2015 No. 389-VIII. (in Ukrainian)
3. Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 8-р(II)/2024. (2024). On the constitutionality of Part 6 of Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. (in Ukrainian)
4. Klass and Others v. Germany, no. 5029/71, judgment of 6 September 1978. European Court of Human Rights. (in Ukrainian)
5. Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom [GC], nos. 58170/13, 62322/14 and 24960/15, judgment of 25 May 2021. European Court of Human Rights. (in Ukrainian)
6. Humeniuk, A. S. (2024). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii v umovakh osoblyvykh pravovykh sytuatsii: problemy dopustymosti dokaziv [Covert investigative (search) actions in special legal situations: issues of admissibility of evidence]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, (2), 487–495. <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.2.66> (in Ukrainian)
7. Tahiiiev, S. R., Puzyriov, M. S., & Ivashko, S. V. (2023). Nehlasni slidchi (rozshukovi) dii v umovakh viiny: okremi teoretychni ta praktychni aspekty [Covert investigative (search) actions in wartime: selected theoretical and practical aspects]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, (1), 454–459. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.79> (in Ukrainian)
8. Loskutov, T. O. (2022). Pravove rehuliuвання fiksuвання kryminalnogo provadzhennia v umovakh voiennoho stanu [Legal regulation of recording criminal proceedings under martial law]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, (1), 340–345. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.61> (in Ukrainian)
9. Sanakoiiev, D., & Skriabin, O. (2022). Osoblyvosti zdiisnennia kryminalnogo provadzhennia v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of criminal proceedings under martial law]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, (3), 39–45. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2022-3-39-45> (in Ukrainian)
10. Chernyuchenko, I. V., & Matsola, A. A. (2023). Osoblyvosti provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of investigative (search) actions under martial law]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, (2), 358–363. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.62> (in Ukrainian)
11. Podoliaka, A. M., Kurbatova, I. S., & Zarosylo, V. O. (2024). Realizatsiia pryntsyphu zmahalnosti v umovakh voiennoho stanu: analiz statyi 615 KPK Ukrainy kriz pryzmu praktyky YeSPL [Implementation of the adversarial principle under martial law: analysis of Article 615 of the CPC of Ukraine through the prism of ECtHR case-law]. *Pravova pozytsiia*, (4), 186–193. <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2024-4.36> (in Ukrainian)
12. Litvinova, I. F., & Malykhina, A. A. (2023). Osoblyvosti provedennia deiakykh slidchykh (rozshukovykh) dii v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of some investigative (search) actions under martial law]. *Yurydychnyi visnyk "Povitriane i kosmichne pravo"*, 3(68), 223–229. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.68.17996> (in Ukrainian)
13. Khomenko, I. V. (2022). Otsinka vykhidnykh danykh pid chas provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii v umovakh osoblyvoho rezhymu dosudovoho rozsliduvannia [Assessment of source data during covert investigative (search) actions under a special regime of pre-trial investigation]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Yurydychni nauky*, (12), 51–56. <https://doi.org/10.36477/2616-7611-2022-12-08> (in Ukrainian)
14. Khomenko, I. V. (2020). Kontrol ta nahliad za provedenniam nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii u kryminalnomu provadzhenni [Control and supervision over covert investigative (search) actions in criminal proceedings]. *Yurydychna nauka*, 2(104), vol. 2, 109–116. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-104-2.18> (in Ukrainian)
15. Yarovyi, A. R. (2020). Pravove rehuliuвання provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii [Legal regulation of covert investigative (search) actions]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, (1), 257–261. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/62> (in Ukrainian)
16. On Amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine Regarding Improvement of the Procedure for Criminal Proceedings under Martial Law. (2022). Law of Ukraine of April 14, 2022 No. 2201-IX. (in Ukrainian)
17. On Approval of the Instruction on the Organization of Covert Investigative (Search) Actions and the Use of Their Results in Criminal Proceedings. (2012). Joint Order of the Prosecutor General's Office of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the Administration of the State Border Guard Service of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine, and the Ministry of Justice of Ukraine of November 16, 2012 No. 114/1042/516/1199/936/1687/5. (in Ukrainian)
18. Hloviuk, I., Drozdov, O., Teteriatnyk, H., Fomina, T., Rohalska, V., & Zavtur, V. (2023). Osoblyvyi rezhym dosudovoho rozsliduvannia, sudovoho rozghliadu v umovakh voiennoho stanu: nauково-praktychnyi komentar Rozdil IX-1 Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy [Special regime of pre-trial investigation and trial under martial law: scientific and practical commentary on Section IX-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine] (4th ed., as of December 30, 2022). Dnipro–Lviv–Odesa–Kharkiv. (in Ukrainian)
19. Kostiuhenko, O. Yu. (2023). Rozdumy shchodo konstytutsiinosti polozhen chastyny 6 statyi 615 KPK Ukrainy stosovno avtomatynoho prodovzhennia stroku trymania pid vartoiu v umovakh dii voiennoho stanu [Reflections on the constitutionality of the provisions of Part 6 of Article 615 of the Criminal Procedure Code of Ukraine concerning automatic extension of detention under martial law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnogo Universytetu. Seriya: Pravo*, 79(2), 243–249. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.37> (in Ukrainian)

The article was received by the editors 12.03.2026
The article is recommended for printing 23.05.2026

The article was revised 15.04.2026
This article published 30.05.2026